

Energiklagenemnda

Energiklagenemndas avgjørelse 2. april 2025

Sak: 2025/0119

Klager: A

Klagemotpart: Lede AS

Saken gjelder: Klage på vedtak om installasjon av AMS-måler uten kommunikasjonsmodul.

Saken gjelder klage over vedtak fattet av Reguleringsmyndigheten for energi (RME) 20. november 2024 i uenighetssak mellom nettkunden A og nettselskapet Lede AS om installasjon av AMS-måler uten kommunikasjonsmodul. I vedtaket slo RME fast at nettselskapet kunne installere en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul hos klageren etter forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 4-1. Energiklagenemnda opprettholdt RMEs vedtak.

Energiklagenemndas medlemmer:

Nemndsleder Per Conradi Andersen, nemndsmedlemmene Helle Grønli og Tormod Anders Sletten.

1 Sakens bakgrunn

- (1) Reguleringsmyndigheten for energi (heretter «RME») fattet den 20. november 2024 vedtak om at nettselskapet Lede AS (heretter «nettselskapet» eller «Lede») kan installere AMS-måler uten kommunikasjonsmodul hos A (heretter «klageren») etter forskrift om måling, avregning, fakturering av netjtjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv. av 11. mars 1999 nr. 301 (forskrift om kraftomsetning og netjtjenester) § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (2) Klager brakte saken inn for RME som en uenighetssak ved e-post den 2. oktober 2024. Klager påklaget det hun anså som et avslag fra nettselskapet på søknad om fritak etter forskrift om kraftomsetning og netjtjenester) § 4-1 annet ledd bokstav b. Klager hadde fått innvilget fritak fra AMS med kommunikasjonsmodul. Klager påpekte imidlertid at hun kun hadde fått fritak fra en kommunikasjonsmodul som går via GSM, og at det i tillegg er en ekstra senderdel i måleren som avgir det hun betegner som «skittenstrøm/radiobølger» som hun krever fjernet.
- (3) RME varslet partene om vedtak i klagesaken den 23. oktober 2024. RMEs vurdering var at nettselskapet hadde rett til å kreve installasjon av AMS uten kommunikasjonsmodul i boligen til klager, jf. forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 4-1 annet ledd bokstav b.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

- (4) RME fattet vedtak i saken den 20. november 2024 med følgende konklusjon:
- «Lede AS kan installere AMS uten kommunikasjonsmodul i boligen til [A] i [adresse] etter forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 4-1 første ledd jf. § 4-1 andre ledd bokstav b.»*
- (5) Klager påklaget vedtaket til Energiklagenemnda den 20. november 2024 og sendte ytterligere merknader i saken 10. desember 2024.
- (6) RME vurderte klagen, men konkluderte med at den ikke ga grunnlag for å endre eller oppheve vedtaket, jf. lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven) § 33. RME sendte klagen og sakens dokumenter til Energiklagenemnda 23. januar 2025.
- (7) Klageren og klagemotparten fikk i brev datert 27. januar 2025 informasjon om saksgangen for Energiklagenemnda samt informasjon om mulighet til å kommentere RMEs innstilling i saken eller gi andre merknader.
- (8) Klager sendte merknader til RMEs innstilling ved e-post 14. februar 2025. Disse merknadene ble videresendt til nettselskapet og RME den 19. mars 2025. RME opplyste i brev datert 25. mars 2025 at de ikke kunne se at det var fremmet nye anførsler som de burde kommentere, og at det var utenfor RMEs myndighetsområde å vurdere anførsler knyttet til straffeloven, forurensingsloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven.
- (9) Energiklagenemnda avholdt nemndsmøte i saken 2. april 2025.

2 Reguleringsmyndigheten for energis vedtak

- (10) I vedtaket datert 20. november 2024 redegjør RME innledningsvis for sakens bakgrunn og klagers anførsler.
- (11) RME viser til at nettselskapet etter forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 4-1 første ledd skal installere AMS-målere i alle sine målepunkter. Nettselskapet kan likevel gi fritak fra å installere AMS-måler med aktiv kommunikasjonsenhet dersom installasjonen er til vesentlig og dokumenterbar ulempe for sluttbruker, jf. forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 4-1 andre ledd bokstav b.
- (12) Videre viser RME til at det følger av forarbeidene at «vesentlig og dokumenterbar lempe» betyr ulempe i helsemessig forstand. Det er slått fast gjennom forvaltningspraksis at helsemessig ulempe må dokumenteres med attest fra lege eller psykolog. Fritaket er oppfylt når kommunikasjonsmodulen er fjernet eller deaktivert.
- (13) Deretter påpeker RME at Energiklagenemnda tidligere har stadfestet at fritaket er oppfylt når kommunikasjonsmodulen er fjernet eller deaktivert. RME viser også til at det fremgår av nemndas avgjørelser at nettselskapet kan velge om de vil installere AMS-måler uten kommunikasjonsmodul eller deaktivere kommunikasjonsmodulen i AMS-måleren.
- (14) RMEs vurdering er derfor at kunden, som har fått fritak fra AMS-måler, ikke kan kreve tiltak ut over å få installert en AMS-måler uten eller med deaktivert kommunikasjonsmodul.

- (15) RMEs konklusjon er at Lede kan bytte strømmåler hos kunden til en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul etter forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 4-1 første ledd jf. § 4-1 andre ledd bokstav b.

3 Partenes anførsler

3.1 Klagers anførsler

- (16) Klager har i det vesentlige anført:
- (17) I klage 20. november 2024 anfører klager at det er hennes rett som forbruker å velge bort teknologi som kan innebære helsefare, og ber om at alternative løsninger vurderes grundig. Klager opplyser at hennes nåværende strømmåler fungerer utmerket uten å innebære stråling eller risiko for overvåking. Klager ser derfor ingen grunn til at hun skal tvinges til å installere en ny måler som medfører slike risikoer.
- (18) Klager viser til at hun etter forvaltningsloven § 17 har krav på å få en grundig vurdering av saken og en rettferdig behandling av klagen. NVE (RME) må sørge for at lover og regler blir fulgt, og at det ikke fattes beslutninger som kan ha utilsiktede konsekvenser for klagers helse og privatliv. Klager anser det som et fundamentalt ansvar for RME å påse at avgjørelsen om installasjon av AMS-måleren ikke gjennomføres før alle relevante fakta er vurdert, og at det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon på at installasjonen ikke vil ha helsekadelige eller sikkerhetsmessige konsekvenser.
- (19) Videre er klager bekymret over at RME mener at nettselskapene selv kan avgjøre om et fritak skal gis, noe som gir forbrukeren minimal mulighet til å påvirke beslutningen. I et demokratisk samfunn bør forbrukerne ha en reell klageadgang når det gjelder slike beslutninger, og RME bør som et overordnet organ sørge for at forbrukernes rettigheter blir ivaretatt på en mer balansert måte. Klager ber også om at RME informerer Lede om at spørsmål om måleren skal og må besvares. Klager opplyser å ha sendt samme spørsmål til nettselskapet fire ganger uten å få svar.
- (20) Klager ber om at RME revurderer sitt vedtak og venter med å tillate installasjon av AMS-måler før en grundig gjennomgang av all tilgjengelig forskning og dokumentasjon er gjort. Klager mener en ikke kan tillate at beslutninger fattes på bakgrunn av utdaterte vurderinger, spesielt når det gjelder noe så viktig som folkehelse. Det er avgjørende for klager at alle fakta er på bordet, og at nødvendige helse- og sikkerhetsvurderinger er gjort før man tar beslutninger som kan ha alvorlige konsekvenser for helse og livskvalitet. Klager ber om at vedtaket om installasjon av AMS-måler i hennes bolig ikke gjennomføres før alle nødvendige forhold er grundig vurdert, og at eventuelle tvilsspørsmål blir avklart på en forsvarlig måte. Dette kan ifølge klager ikke gjøres før ny oppdatert forskning er gjennomført her i Norge – som erstatter RMEs høringsdokument av februar 2011.
- (21) I e-post 10. desember 2024 tar klager opp flere forhold som hun mener er feilaktige og som ikke ivaretar gjeldende lovgivning, rettssikkerhet eller helse- og sikkerhetsmessige hensyn.

Rett til frihet og selvbestemmelse i eget hjem

- (22) Som borger i Norge mener klager at hennes rett til frihet og selvbestemmelse i eget hjem, inkludert valg av teknologi som installeres, er et grunnleggende prinsipp. Klager mener

Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8, gir henne som forbruker rett til å motsette seg teknologiske inngrep som hun anser som skadelige eller unødvendige, slik som installasjonen av AMS-målere. Klager mener en slik måler muliggjør overvåking og ekstern overføring av strømforbruk, og at dette bryter med hennes rett til privatliv og kontroll over sin egen bolig. Klager viser til at tvingende teknologiske krav som kan medføre helsefare, som stråling fra AMS-målere, ikke kan settes over individets rett til helse og personlig frihet. Klager viser til at forbrukere bør ha muligheten til å ta informerte valg uten tvang. Videre påpeker klager at hennes nåværende strømmåler fungerer på samme måte som en AMS-måler, men uten kommunikasjonsmodul, og påfører henne verken helserisiko eller truer hennes privatliv. Ifølge klager finnes det ingen grunn til at hun skal tvinges til å få installert ny måler

Forskning på helse- og miljøeffekter

- (23) Klager viser til at forskning fra flere internasjonale kilder har dokumentert at elektromagnetisk stråling, som skapes av enheter som AMS-målere, kan føre til helseproblemer som hodepine, søvnforstyrrelser og i noen tilfeller mer alvorlige plager som hjernesvulster. Videre hevder klager at flere studier fra blant annet EU, USA, Sverige, Tyskland, Sveits og Frankrike har dokumentert disse risikoene, og flere europeiske land har strengere krav til testing og tilpasning av teknologi for å beskytte mot helsefare. Etter klagers oppfatning har vi ikke i Norge tatt tilstrekkelig hensyn til denne forskningen, og RME har ikke vurdert de nyeste studiene tilstrekkelig. Dette er etter klagers syn bekymringsfullt. Klager mener det må tas på alvor i vurderingen av AMS-målerens sikkerhet, at det finnes vitenskapelig dokumentasjon som peker på fysiske helseplager forårsaket av elektromagnetiske felt. Klager fremhever at flere kjente personer, som tidligere WHO-leder Gro Harlem Brundtland, har delt sine egne erfaringer med helseplager som følge av mobilstråling, noe som etter klagers syn ytterligere understøtter at slike plager er reelle.

Personvern og overvåking

- (24) Klager viser til at AMS-målerne er koblet til nettet, og gir strømleverandørene detaljert informasjon om personers strømforbruk i sanntid. Klager er bekymret for personvernet, da hun som forbruker ikke har kontroll over hvordan informasjonen om henne blir brukt eller lagret, noe som kan føre til misbruk eller uønsket overvåking. I tillegg til personvernsutfordringer, er det ifølge klager også en økt risiko for hacking. Det har ifølge klager vært flere rapporter om at kritisk infrastruktur, som strømmnett og smarte målere, har blitt utsatt for cyberangrep. Klager viser til at et vellykket angrep på AMS-måleren kan føre til strømbrudd, noe som kan få alvorlige konsekvenser for både husholdninger og samfunnet. Den økte digitaliseringen og tilkoblingen av strømmnett gir flere angrepsflater, og klager mener det er viktig at NVE tar disse risikoene på alvor.

RMEs rolle og lovgivning

- (25) Klager peker på at NVE/RME har et ansvar som Norges øverste myndighet på energi- og vassdragsforvaltning, og skal sikre at beslutningene som tas er i samsvar med lovgivning og rettferdig forvaltning av offentlige ressurser. Klager understreker at RME, som det overordnede organet, ikke kan delegere ansvaret for beslutninger som påvirker individers personlige rettigheter til nettselskaper eller ledningseiere. Dette gjelder ifølge klager installasjonen av AMS-målere, som etter hennes syn har betydelige konsekvenser for både helse, personvern og sikkerhet. Klager påpeker at RME skal sørge for at

teknologiske løsninger ikke setter forbrukernes helse, privatliv og sikkerhet i fare, og at alternative løsninger vurderes før slike pålegg blir gjennomført.

Behovet for oppdaterte vurderinger og alternative løsninger

- (26) Klager vil påpeke at RMEs høringsdokument fra februar 2011, som fortsatt benyttes som referanse for implementeringen av AMS-målere, ikke kan anses som tilstrekkelig for beslutningstaking i dagens situasjon. Det vises til at en de siste årene har fått ny og viktig informasjon om de potensielle helsekonsekvensene av elektromagnetisk stråling, og at teknologien har utviklet seg raskt. Klager fremhever at flere studier og erfaringer fra andre land har dokumentert helsefarene ved langvarig eksponering for slike målere, og har ført til strengere reguleringer. Samtidig har trusselen fra cyberangrep på smarte målesystemer blitt mer påtagelig. Klager mener derfor at det er på høy tid at RME oppdaterer sine vurderinger. Spørsmålet om å tvinge alle husholdninger til å installere AMS-målere bør stå åpent til det foreligger en ny, oppdatert rapport som vurderer de helsemessige og sikkerhetsmessige konsekvensene på nytt.

3.2 Klagemotpartens anførsler

- (27) Lede har ikke inngitt merknader i saken.

4 Reguleringsmyndigheten for energis innstilling

- (28) RME viser til Energiklagenemndas avgjørelse av 21. juni 2022 i sak 2021/1991 og vurderer at nettselskapenes installering av AMS-måler i et hjem ikke er i strid med nevnt lovverk. RME kan ikke se at klagers øvrige anførsler gir nye opplysninger i saken.
- (29) RME påpeker at det ble gjort grundige vurderinger da AMS ble besluttet innført i 2011. Den enkelte nettkundens bekymringer om stråling, helse, personvern, IKT-sikkerhet, tidligere forskning og så videre, er ifølge RME ikke tilstrekkelig grunnlag for å påberope en rett til å ikke ha en AMS-måler i sitt hjem. Dette gjelder også om AMS-måleren blir installert uten eller med deaktivert kommunikasjonsenhet for nettkunder som har fritak fra AMS etter forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 4-1 andre ledd bokstav b.
- (30) RME mener for øvrig at denne saken var tilstrekkelig opplyst da vedtaket ble fattet 20. november 2024.

5 Energiklagenemndas vurdering

- (31) Saken gjelder nettkunden As klage over vedtak fattet av RME den 20. november 2024. Sakens hovedspørsmål er om klager kan motsette seg installering av AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsmodul i egen bolig. Spørsmål om stenging av strøm er utenfor Energiklagenemndas virkeområde og kan eventuelt bringes inn til Elklagenemnda.
- (32) Det følger av forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 4-1 annet ledd bokstav b at nettselskapene er forpliktet til å installere AMS (avansert måle- og styringssystem) i hvert målepunkt, med mindre installasjonen er til «vesentlig og dokumenterbar ulempe» for sluttbruker. Nemnda viser til at nettselskapet har plikt til å gi fritak dersom vilkåret «vesentlig eller dokumenterbar ulempe» er oppfylt. Dette fritaket gjelder etter ordlyden kun nettselskapets plikt til å «sørge for at AMS er installert i hvert enkelt målepunkt». Rekkevidden av fritaket etter § 4-1 annet ledd bokstav b innebærer etter nemndas syn et fritak fra kommunikasjonsmodulen i AMS-målere. En deaktivering av denne medfører at måleren verken kan sende eller motta signaler. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for å frita

fra installasjon av målere uten kommunikasjonsmodul (AMS). Dette gjelder generelt, uavhengig av målerens øvrige kvaliteter. I denne saken krever klager rett til å få installert en måler som i tillegg til å være uten aktiv kommunikasjonsmodul også hindrer det klager betegner som «ledningsbundet spenningsstøy» eller «skitten strøm».

- (33) Energiklagenemnda har behandlet flere saker der det anføres at den installerte måleren forårsaker spenningsvariasjoner som omtalt i dom fra Borgarting lagmannsrett 3. november 2022 (LB-2021-136295). Nemnda viser til sak nr. 2024/1985. Saken her skiller seg ikke prinsipielt fra tidligere saker med samme problemstilling.
- (34) I forvaltningen har regelen blitt praktisert slik at det må foreligge helsemessig ulempe dokumentert ved attest fra lege eller psykolog, jf. Energiklagenemndas avgjørelse i sak 2021/1991. Unntaksregelen ble utformet for å ta hensyn til tilbakemeldinger under høringsprosessen om at kravet til installering av AMS-måler opplevdes som belastende for enkelte. Formålet var å etablere en sikkerhetsmekanisme for personer som opplevde det som svært belastende å få en AMS-måler med aktiv kommunikasjonsmodul installert i egen bolig, jf. NVE høringsdokument 1/2011 kapittel 3.10.
- (35) Nemnda viser også til vurderingen av forholdet til Grunnloven § 102, EMK artikkel 8 og personvernet i nemndas avgjørelse i sak 2021/1991.
- (36) I denne saken har klager fremlagt legeerklæring m.m. som dokumentasjon på at installasjon av AMS-måler fører til «vesentlig og dokumenterbar ulempe». Det er ikke omtvistet at klager oppfyller vilkårene for unntak fra AMS-måler med aktiv kommunikasjonsmodul etter § 4-1 annet ledd bokstav b.
- (37) Nemnda har i en rekke saker fremhevet at det er opp til hvert enkelt nettselskap å bestemme om kunder med innvilget fritak fra AMS-måler med kommunikasjonsmodul, skal beholde den gamle strømmåleren eller om strømmåleren skal skiftes med en digital strømmåler uten sender, jf. forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 3-1. Nemnda er følgelig enig med RME i at fritak etter forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 4-1 annet ledd bokstav b, ikke er til hinder for at nettselskapene bytter målere, all den tid installasjonen gjelder måler uten aktiv kommunikasjonsmodul. Etter Energiklagenemndas syn gir ikke forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 4-1 annet ledd bokstav b krav på å få installert en annen måler enn en AMS-måler med fjernet eller deaktivert kommunikasjonsmodul. Klager har anført at måleren har to kommunikasjonsenheter og at måleren, selv etter at den ene senderen er deaktivert, fremdeles inneholder en enhet som «*avgir skittenstrøm/radiobølger*» og stråling. Anførselen er ikke forklart eller dokumentert og er ikke i tråd med informasjonen nemnda har om målernes egenskaper.
- (38) Klager har vist til Borgarting lagmannsretts avgjørelse den 3. november 2022 LB-2021-136295 og hevdet at fritaksregelen i forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 4-1 annet ledd bokstav b, også er anvendelig for el-overfølsomme som reagerer på det klager omtaler som «skitten strøm».
- (39) Energiklagenemnda viser til at regelen om fritak alltid har vært ment som en snever unntaksregel som skulle hensynta de som i dagligtale anses som «el-overfølsomme». Nemnda kan ikke se at lagmannsrettens domsbegrunnelse kan tas til inntekt for en utvidelse av unntaksregelen i § 4-1 annet ledd bokstav b, slik den har vært praktisert til nå. Både før og etter dommen fra Borgarting lagmannsrett har nettselskapene gitt fritak

til personer som har oppfylt kravene for fritak, jf. § 4-1 annet ledd bokstav b. Det har vært vanlig praksis å installere AMS-måler uten kommunikasjonsmodul eller med deaktivert kommunikasjonsmodul hos disse kundene. Nemnda ser ikke noe grunnlag for å tolke Borgarting lagmannsretts avgjørelse dithen at fritaksregelen skulle utvides slik at nettselskapene ikke lenger kunne tilby AMS-måler uten kommunikasjonsmodul til de kunder som har fått fritak. Energiklagenemnda viser til tidligere avgjørelser hvor de samme spørsmålene er vurdert.

- (40) Etter gjeldende regelverk står nettselskapet fritt til å velge måler innenfor rammene av myndighetsbestemte krav, enten det gjelder type AMS-måler i ordinære saker, eller type måler i de tilfellene hvor det er innvilget fritak. Nemnda vil peke på at nettselskapene er strengt regulerte monopoler. Disse har plikt til å sørge for at måling og avregning av strømforbruk foregår korrekt, slik at sluttbruker blir belastet for riktig forbruk og nettkostnad. Slik vil også de øvrige sluttbrukerne få korrekt belastning gjennom netttariffen. Innenfor disse rammene har nettselskapene på enkelte områder handlingsrom til å selv vurdere hva som er de mest hensiktsmessige tekniske løsningene.
- (41) Klager har ikke en rett etter forskriften til å få installert en ny måler tilsvarende den gamle eller en annen type måler som ikke er en AMS-måler uten kommunikasjonsmodul. Nemnda kan heller ikke se at bestemmelsen om fritak fra AMS innebærer at nettselskapet, etter å ha fjernet eller deaktivert kommunikasjonsmodulen fra en AMS-måler, plikter å gjennomføre ytterligere tiltak som skjerming.

6 Vedtak

- (42) Energiklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

1. **Klagen tas ikke til følge.**
2. **Reguleringsmyndigheten for energis vedtak 202416856-3 av 20. november 2024, stadfestes.**

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 2. april 2025

Per Conradi Andersen

Nemndsleder

Helle Grønli

Nemndsmedlem

Tormod Anders Sletten

Nemndsmedlem

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur